

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ЖИТОМИРСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

**ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«ЗАГАЛЬНА І ПОРІВНЯЛЬНА ЛЕКСИКОЛОГІЯ» ДЛЯ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ
ОСВІТИ**

Укладач: кандидат філологічних наук, доцент
Світлана ВИСКУШЕНКО

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри
англійської філології та перекладу

Протокол від «16» листопада 2024 р. № 6

Завідувач кафедри _____ Наталія БОРИСЕНКО

Житомир 2023

УДК 81'25
ББК 81.07
В 84

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Житомирського державного університету імені Івана Франка
від 27 грудня 2023 року (Протокол № 22)

Рецензенти:

Талавіра Наталія – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Могельницька Людмила – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики державного університету «Житомирська політехніка»;

Савчук Інна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та іншомовної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Вискушенко Світлана Андріївна

В 84 Термінологічний словник з освітньої компоненти «Загальна і порівняльна лексикологія» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 13 с.

Термінологічний словник з освітньої компоненти «Загальна і порівняльна лексикологія» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відповідає освітньо-професійній програмі «Англійська мова та література (переклад включно)».

© Вискушенко С. А.
© Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПЕРЕДМОВА

Цей словник термінів є не лише невід'ємною складовою вивчення освітньої компоненти «Загальна і порівняльна лексикологія», а й інструментом для розкриття та розуміння мовних взаємозв'язків.

Термінологічний словник з освітньої компоненти «Загальна і порівняльна лексикологія» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти створено для тих, хто цікавиться вивченням мови на глибшому рівні, хто шукає засоби розуміння та аналізу мови у всій її різноманітності.

Кожен термін цього словника – це ключ до розуміння глибин «світу слова».

Умовні позначки та скорочення

term = synonym

- термін – синонім вказується знаком рівняння

opp. (opposite)

- термін – антонім

g. (generic)

- родовий термін

h. (homolevel)

- однорівневий термін

sp. (specific)

- видовий термін

Abbreviation-Абревіація

- g.: shortened form of a word or phrase, type of shortening
- h.: shortening, clipping, blending
- sp. graphic, phonetic, acronymy

Acronym – Акронім

- g.: shortened form of written word or phrase, abbreviation
- sp. graphic abbreviation, phonetic abbreviation

Adjectivization – Ад’єктивіація

- g. minor type of word formation
- h. back-formation, lexicalization, nominalization, reduplication, shortening, substantivation, sound imitation

Affixation = Derivation = Addition – Афіксація

- g. main type of word-formation
- h. composition, conversion

Allomorph – Аломорф

- g. positional variant of a morpheme

Ameleoration = Elevation = Enancement = Meleoration – Елевація, поліпшення значення

- g. semantic change
- opp. degradation (pejoration)
- h. generalization, specialization

Antonym = Opposite – Антонім

- g. lexical opposition, semantic type of word
- opp. synonym
- h. synonym, paronym, homonym
- sp. absolute, derivational, contextual

Archaism = Archaic Word - Архаїзм

- g. stylistic type of word
- h. neologism, vulgarism, barbarism, professionalism, jargonism
- sp. grammatical, lexical

Assimilation = Adaptation – Асиміляція

- g. word assimilation
- sp. partial, complete, unassimilated, graphical, morphological, grammatical, phonetic, semantic

Back-Formation = Reversion = Back-Derivation – Зворотний словотвір

- g. minor type of word-formation
- h. adjectivization, lexicalization, nominalization, reduplication, shortening, substantivation, sound imitation

Blending = Contamination = Telescoping – Телескопія

- g. shortening
- h. abbreviation, clipping
- sp. full, partial

Borrowing = Borrowed Word = Loan Word = Foreign Word – Запозичення

- g. etymological type of word
- opp. native word
- h. hybrid, international word

Clipping = Curtailment = Cutting = Shortening – Усічення

- g. shortened form of a word, type of shortening
- h. blending, abbreviation
- sp. initial (aphaeresis), medial (syncope), final (apocope)

**Collocability = Valancy = Combining Power = Combinability –
Сполучуваність**

- g. syntagmatic word characteristics
- sp. collocation, colligation

Compounding = Composition – Словоскладання

- g. main type of word-formation
- h. affixation, conversion
- sp. subordinative, coordinative, syntactic, asyntactic, compound proper, derivational compound, endocentric, exocentric, completely motivated, partially motivated, motivated, nonmotivated, reduplicative

Connotation = Connotative Meaning – Конотація

- g. component of lexical meaning

- h. denotation
- sp. stylistic, emotional (effective), evaluative, expressive (intensifying), of duration, of cause, of attendant circumstances, of manner

Conversion = Zero Derivation = Functional Shift = Transmutation – Конверсія

- g. main type of word formation
- h. affixation, compounding

Degradation = Pejoration = Deterioration – Деградація, погіршення значення

- opp. amelioration, elevation
- g. semantic change
- h. generalization, specialization, amelioration

Denotation = Denotative Meaning = Denotational Meaning – Денотація

- g. component of lexical meaning
- h. connotation

Derivative = Derived Word – Похідне слово

- g. morphological type of word
- h. compound, simple

Dictionary – Словник

- g. word book
- sp. unilingual (explanatory), bilingual (translation), multilingual (polyglot)
general, special, linguistic, encyclopedic

Etymology = Word Origin – Етимологія

- g. branch of lexicology
- h. phraseology, semasiology, word-formation

Generalization = Widening – Генералізація, розширення

- opp. specialization
- g. semantic change
- h. amelioration, degradation, specialization

Homonymy – Омонімія

- g. lexical opposition
- h. synonym, antonym, paronym
- sp. lexical, grammatical, lexico-grammatical, full, partial, proper,

homographs, homophones

Lexicalization – Лексикалізація

- g. minor type of word formation
- h. adjectivization, substantivation, shortening, back-formation, sound imitation, nominalization, reduplication

Lexeme = word invariation – Лексема

- g. structural element of language
- h. morpheme, sememe

Lexical group – Лексична група

- g. lexical system
- sp. non-semantic, morphological, word families, lexico-grammatical, thematic, idiographic, semantic fields, alphabet, rhyming, word length, frequency word groups

Lexicography – Лексикографія

- g. branch of lexicology
- h. morphology, semasiology, etymology, phraseology
- sp. practical, theoretical

Meaning = Word Meaning = Content – Значення

- g. semantic category
- sp. lexical, grammatical, lexico-grammatical, denotative, connotative, abstract, concrete, general, special (particular), narrow, extended, central, peripheric, main (basic, primary), secondary, direct, indirect (figurative)

Metaphor – Метафора

- g. semantic change
- h. metonymy, generalization

Metonymy – Метонімія

- g. semantic change
- h. metaphor, generalization

Morpheme – Морфема

- g. unit of word

sp. root, non-root (affixes), free, bound, semi-free, semi-bound

Phraseology – Фразеологія

- g. branch of lexicology
- h. morphology, etymology, semaseology

Polysemy – Полісемія

- opp. monosemy
- g. semantic category

Referent – Референт

- g. semiotic unit
- h. concept, name

Semantic change – Семантична зміна

- g. semasiological category
- sp. linguistic, extralinguistic, metaphor, metonymy, generalization, specialization, amelioration, pejoration

Semasiology – Семасіологія

- opp. onomasiology
- g. branch of lexicology
- h. word-formation, phraseology, dialectology
- sp. diachronic, synchronic

Shortening – Скорочення

- g. minor type of word formation
- h. back-formation, adjectivization, lexicalization, nominalization, reduplication, sound imitation, substantivation
- sp. lexical, graphical, abbreviation, clipping, blending

Simple=Simple word – Просте слово

- g. morphological type of word
- h. derived, compound

Sound imitation = Onomatopoeia – Звукоімітація

- g. minor type of word formation
- h. adjectivization, lexicalization, back-formation, substantivation, reduplication

Sound interchange – Звукозміна

- g. minor type of word formation
- h. sound-imitation, back-formation, substantivation, reduplication

Specialization = Narrowing of Meaning = Differentiation – Спеціалізація, звуження значення

- opp. generalization
- g. semantic change
- h. generalization, amelioration, degradation

Stress interchange – Чергування наголосу

- g. minor type of word formation
- h. sound-imitation, back-formation, substantivation, reduplication

Substantivation = Substantivization – Субстантивізація

- g. minor type of word formation
- h. lexicalization, adjectivization, back-formation, reduplication, sound imitation

Suffixation – Суфіксація

- g. main type of word-formation
- h. composition, conversion

Synonymy – Синонімія

- opp. antonym
- g. lexical opposition
- h. homonym, antonym, paronym
- sp. absolute, relative, grammatical, ideographic, stylistic

Word – Слово

- g. lexical unit
- h. word combination, term
- sp. native, borrowed, hybrid, international
monomorph, polymorph root-words, derivatives compound, compound derivatives, monosemantic, polysemantic, notional), syntagmatic (formal, functional), neutral, colloquial, elevated (bookish, learned), substandard

Word Formation = Word-Building – *Словотвір*

g. branch of lexicology

h. semasiology, phraseology, etymology, phraseology

sp. : main types of word-formation, minor types of word-formation

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондаренко К. Л., Бондаренко О. С. Зіставна лексикологія (гендерний та соціологічний аспекти) : навч. посіб. для студ. ф-ів інозем. мов; [рец.: В. М. Манакін, А. М. Приходько, О. Л. Бессонова]. Вінниця : Нова кн., 2011. 165 с
2. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця: Вид-во Нова книга, 2003. 160 с.
3. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця: Вид-во Нова книга, 2008. 248 с.
4. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів: ПАІС, 2007. 228 с.
5. Квеселевич Д. І., Сасіна В. П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Житомир : Полігр. центр ЖДПУ ім. І. Франка, 2000. 117 с.
6. Квеселевич Д. І., Сасіна В. П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Житомир : Полігр. центр ЖДПУ ім. І. Франка, 2003. 126 с.
7. Ковалинська І. В. Contrastive Lexicology. Навч. посібник. Київ : Вид-во «Освіта України», 2014. 224 с
8. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2003. 464 с.
9. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. К. : Академія, 2006. 423 с.
10. Мірончук Т. А. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. К. : ДП «Виданичий дім «Персонал», 2013. 184 с.
11. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови: підруч. для ін-тів і фак. інозем. мов. Х.: Основа, 1993. 255 с.
12. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. [англ.]. : навч. посіб. Vinnytsya : Nova Knyha, 2007. 525 с.
13. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми: Підручник. Полтава : Довкілля. К, 2008. 712 с.
14. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля - К, 2006. 716 с.

15. Шамаєва Ю. Ю. Лексикологія англійської мови: Конспект лекцій (із завданнями). Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. 88 с
16. Andreichuk N. I., Babeliuk O. A. Contrastive lexicology of English and Ukrainian languages: theory and practice : textbook. Kherson: Publishing House "Helvetica", 2019. 236 с.
17. Demenchuk O. Contrastive Lexicology of the English and Ukrainian Languages. 2nd ed., rev. Rivne : RSUH, 2018. 146 p.
18. Lipka L. An outline of English lexicology : lexical structure, word semantics, and word-formation. 2. ed. Tübingen : Niemeyer, 1992. 212 p.

Інтернет ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка. [Електронний ресурс]. UR: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe
2. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс]. UR: <http://pidruchniki.ws/>.
3. Корпус текстів української мови [Електронний ресурс]. URL: <http://www.mova.info/corpus.aspx>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. URL: <http://nbuv.gov.ua>